

Sygn. akt II CSK 381/18

POSTANOWIENIE

Dnia 31 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Gminy Z.
przeciwko J. G.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 31 stycznia 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 14 lutego 2018 r., sygn. akt I AGa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2700 (dwa
tysiące siedemset) zł tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany J. G. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 lutego 2018 r., zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w P. z dnia 12 kwietnia 2017 r. w punkcie 1 przez obniżenie zasądzonej od pozwanego na rzecz powoda kwoty do 106 096,84 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 czerwca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i dalszymi odsetkami w wysokości ustawowych odsetek za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty. W pozostałej części powództwo i apelacja zostały oddalone.

W sprawie powodowa Gmina Z. wystąpiła przeciwko pozwanemu o zapłatę kwoty 387 692,07 zł z ustawowymi odsetkami oraz kosztami postępowania z tytułu kar umownych za szereg uchybień w wykonaniu umowy o roboty budowlane, które doprowadziły ostatecznie do odstąpienia przez powódkę od umowy. Wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2017 r. Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo. Ustalił, że 23 grudnia 2014 r. strony zawarły umowę o roboty budowlane w której pozwany zobowiązał się rozbudować i przebudować oczyszczalnię ścieków w N. za wynagrodzeniem ryczałtowym w wysokości 5.631.904,58 zł brutto w terminie do dnia 15 czerwca 2015 r. Pozwany miał rozliczyć się z powódką fakturami częściową i końcową, do każdej dołączając kserokopie faktur wystawionych przez podwykonawców z dowodem ich zapłaty i oryginałem oświadczenia podwykonawców o uregulowaniu należności. W umowie strony przewidziały kary umowne między innymi w przypadku zwłoki w wykonaniu przedmiotu umowy, zwłoki w usunięciu wad w okresie gwarancji i rękojmi, w przypadku odstąpienia od umowy przez którąkolwiek ze stron z przyczyn leżących po stronie pozwanego - w wysokości 10% wynagrodzenia umownego brutto oraz w przypadku braku zapłaty lub nieterminowej zapłaty wynagrodzenia należnego podwykonawcom lub dalszym podwykonawcom. Powódka była uprawniona do odstąpienia od umowy w całości lub w części, poza przypadkami regulowanymi przepisami prawa, gdy pozwany będzie się opóźniał w wykonywaniu prac objętych umową tak dalece, że nie jest prawdopodobne, żeby zdołał je ukończyć w czasie umówionym - bez wyznaczania dodatkowego terminu, gdy pozwany rażąco naruszy obowiązki wynikające z umowy lub przepisów prawa oraz jeśli powód trzykrotnie bezpośrednio zapłaci

podwykonawcom lub dalszym podwykonawcom lub konieczna będzie bezpośrednia zapłata na sumę większą niż 5% wartości umowy w sprawie zamówienia publicznego. Pozwany nie zapłacił swoim podwykonawcom I. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością za wykonane roboty żelbetowe kwoty 492.000 zł, ani T. Ś. kwoty 73.800 zł z tytułu wykonanych robót budowlanych. Podwykonawcom w uzgodnieniu z pozwanym ich wynagrodzenie w przeważającej części zapłaciła powódka. Pismem doręczonym dnia 26 maja 2015 r. powódka złożyła pozwanemu oświadczenie o odstąpieniu od umowy z uwagi na znaczne opóźnienie w jej realizacji, uniemożliwiające jej wykonanie w terminie i inne naruszenia umowy, w tym konieczność dokonywania płatności przez powódkę bezpośrednio podwykonawcom. Także pozwany złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy – z przyczyn leżących po stronie powódkę, lecz doręczył je powódce później. Powódka naliczyła pozwanemu kwotę 563 190,46 zł, a następnie potraciła ją z wzajemną wierzytelnością pozwanego ustalając kwotę pozostałą do zapłaty przez pozwanego na 387 692,07 zł. Sąd Okręgowy uznał to rozliczenie za prawidłowe.

Sąd Apelacyjny rozpoznający sprawę na skutek apelacji pozwanego ocenił, że kara umowna naliczona przez powódkę powinna być zmiarkowana, gdyż była rażąco wygórowana w rozumieniu przepisu art. 484 § 2 k.c. i pochłaniała przeważającą część przysługującego powodowi wynagrodzenia za rzeczywiście wykonane prace. Ponadto pozwany został obciążony karami umownymi, również z tego samego tytułu, który stanowił podstawę odstąpienia od umowy (niezapłacenie należności podwykonawcom). Uzasadniało to zdaniem Sądu miarkowanie kary umownej z tytułu odstąpienia od umowy o połowę, tzn. do kwoty 281.595,23 zł, co w konsekwencji spowodowało obniżenie kwoty, którą pozwany powinien zapłacić powódce do kwoty 106 096,84 zł.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie art. 483 § 1 w zw. z art. 484 § 1 k.c. i niewłaściwą wykładnię art. 484 § 2 k.c. Jako naruszone wskazał też przepisy procesowe - art. 217 § 1, 2, 3 k.p.c. w zw. z art. 212 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c., art. 217 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. oraz w zw. art. 299 k.p.c., art. 233 § 1 w zw. z art. 391, art. 378 § 1, art. 382 k.p.c., art. 245 k.p.c.

oraz art. 328 § 2 k.p.c., art. 233 § 1 w zw. z art. 391, art. 378 § 1, art. 382 k.p.c., art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c.

We wnioskach domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w części zasądzającej od niego świadczenie na rzecz powódki i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa Gminy Z. w całości i odpowiednie orzeczenie o kosztach procesu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanego powód wniósł o wydanie przez Sąd Najwyższy postanowienia odmawiającego przyjęcia tej skargi do rozpoznania lub o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego poniesionych w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę przyjęcia jego skargi do rozpoznania wystąpieniem przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - jego zdaniem skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona, ponieważ konieczne jest rozpatrzenie przez Sąd kasacyjny zarzutu naruszenia przepisów prawa procesowego, zwłaszcza art. 233 § 1 w zw. z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., w wyniku przyjęcia przez sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii.

Oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżący dopatrywał się również w błędnej jego zdaniem, wykładni i niewłaściwym zastosowaniu art. 483 § 1 k.c. w zw. z art. 484 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, iż skarżący zobowiązany jest do zapłaty kary umownej w sytuacji, gdy powód nie tylko nie poniósł szkody, ale również miał wyłączny wpływ i faktycznie doprowadził do powstania opóźnienia w wykonaniu prac przez skarżącego.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi tylko wtedy, gdy z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i jurydycznych dociekań - w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie. Skarżący, powołując się na przesłankę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. powinien wykazać kwalifikowany charakter przynajmniej jednego z zarzucanych naruszeń prawa i jego skutek w postaci wydania przez sąd jaskrawo nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15, LEX nr 1770910).

Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego nie budziły wątpliwości Sądu Apelacyjnego, bowiem zostały poczynione w oparciu o niekwestionowane dokumenty, sporządzone z udziałem obu stron postępowania bądź na podstawie niespornych ich twierdzeń. Nie było zatem potrzeby powtórnego ich przytaczania. Natomiast w kwestii argumentu o oczywistej nieprawidłowości „zapłaty kary umownej w sytuacji, gdy powód nie tylko nie poniósł szkody, ale również miał wyłączny wpływ i faktycznie doprowadził do powstania opóźnienia w wykonaniu prac przez skarżącego” wskazać należy, iż przesądzone zostało w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2003 r., III CZP 61/03, iż zastrzeżenie kary umownej na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania nie zwalnia dłużnika z obowiązku jej zapłaty w razie wykazania, że wierzyciel nie poniósł szkody. Nadto z ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie wynika, iż powód odstąpił od umowy ze względu na konieczność bezpośredniej zapłaty podwykonawcom, za pozwanego, sumy większej niż 5% wartości umowy w sprawie zamówienia publicznego. A zatem

argumentacja wspierająca pogląd skarżącego o bezzasadności przyznania kary umownej powodowi, z uwagi na to, iż powód miał wyłączny wpływ i faktycznie doprowadził do powstania opóźnienia w wykonaniu prac przez skarżącego jest bez znaczenia z punktu widzenia powodu odstąpienia przez powoda od umowy.

W związku z tym, iż wymieniona przez skarżącego podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzi, a okoliczności sprawy nie wskazują, aby zachodziły inne podstawy przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 i art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 5 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800).